

אלו נערות פרק שלישי כתובות

עין משפט נר מצוה

א ז (מ"י) פ"א מהלכות
נדרה הלכה יג ופ"ג
מהלכות גיטות הלכה ב
טו"ט ע"ח ס"י (ש"א):

מוסף רש"י

הניחא לר' ישבב. אי
לא כלל הוא אלף
לאפוקי מדרי' סימלי
למפיק חד מחייבי לאוין
אמי ואמטענין דנכל
חייבי לאוין עשה ר"ע
ממחייב (דקדוקי סו"ט). אלא
אי טעמא דנפשיה
קאמר. וכלל כיל ולא
אזריז סימלי למחיה
פליג אלף אשטענין דכל
שטילא דחיסור הולד
ממור (שם ובני"ז) שם
(טו). ר' נחניא בן
הקנה היה עושה את
יום הכפורים כשבת
לתשלומין. ההלוק גרש
ביום הכפורים ומתחייב
כרת. פטור מן השלומין
כאלו הדלוקי שבת שזו
מתחייב בנפשו מיתת ב"ד
דשטין לן פטור מלשום
דשטין (שם). ואלף
יהיה אסון עש יענש, הא
אס אסון יהיה לא יענש,
שף יוכי' שמתו בדי
שמים שזכרתי חיו וזכו
אסון הוא קרי, שנאמר
(בראשית כג) וקרה אסון
הלך פטור מלשום (פסחים
כט). ועיי' שם. ושבויות
אף יום הכפורים
כרת כמיתת ב"ד דמי
(נחניא ז). הכל בידי
שמים. ומשום ומלכות
הנא לאס, כולו על ידי
גזירת שמים, חוץ מצנינים
פחים. נמי, לנה, פחים,
חולי הכה על ידי חוס
מנו (ש"ס) (ג) עד שיפוט
היום (ז) (ג) א: לניס
פחים, קרי הטפס (ב"מ
קז). א: לנה והקור פח
ומקש דרך עקש, כי בידו
הדבר מלוי לשמור מן
הנה, ויש מפרשים לניס
פחים קור וחוס (רשב"ם
ב"ב קסד). והאמר רב
יוסף וכן תני רבי חייא.
המלא קאמר דלמך רב
יוסף מני צלמה וכן מני
סי' (שם טו"ח).

תוספות ר"ד

מתני' דלא כר"י. בן
הקנה. פירוש מתני'
המחייב קנס לבא על
אחרת ואפי' שמתחייב
כרת בביתו. דתני ר"י
[בן הקנה] היה עושה
יהי"כ כשבת לתשלומין.
פי' לפטור המדליק את
הגדיש ביה"כ כאילו
הדליק בשבת מה שבת
שהיא מיתת ב"ד פטור
מתשלומין דבתנן מתני'
למן בבא על בתו וילפי'
אף יוה"כ שהוא בכרת
מן התשלומין. מ"ס דר"י
ב"ה. אמר אביי נאמר
אסון בידי שמים. פי'
וקראהו אסון ונאמר אסון
בידי אדם ואם אסון
יהיה מה אסון הנאמר
בידי אדם פטור מן
התשלומין. פי' דמשמע
במיתת ב"ד למיזר היכא
דליכא מיתת ב"ד משום
דמי ודלדון. אף אסון
האומר בידי שמים פטור
מן התשלומין:

ל

אי לאפוקי מדרכי סימאי קאתי. תימנה תיפשוט דרבי ישבב טעמא
דנפשיה קאמר אליבא דמ"ד צפ"ק דיבמות (דף יא. וס) הבא על
יבמתו וחזר וזנא אחד מן האחים על ליתיה צעשה דהא תנן בפרק
ר"ג (יבמות דף ג.) ר"ג אומר דאין צעילה אחר צעילה ע"כ רבי ישבב
טעמא דנפשיה קאמר והוה התם כר'
ישבב דאין קידושין תופסין בחייבי
עשה ולהכי אין אחר צעילה כלום
כדלמך התם בגמרא^(א) אמתני' דאין
אחר חליה כלום אמר רב הונא אמר
רב זו דברי ר"ע דלמך דאין קידושין
תופסין בחייבי לאוין ומסתמא הכא
אליבא דר"ע מספקא ליה אי טעמא
דנפשיה קאמר אי לאו לכך נראה
חד דגרסי' צפ"ק דיבמות (דף יא.)
זר אמר זללא וזללא זה מוכיח ר"מ
צהאיא שמעמא דל"ג צעשה וכו' פרימי
דהיינו לאו שחלץ לאחת דלמך קרא
אשר לא יצנה כיון שלא צנה שז
לא יצנה אחרת ה"נ כיון שצנה
שום יצמה לא יצנה אחרת:

איבא בינייהו בעוזה לב"ג. פי'
צנוקט. צעולה שלא דרכה
דפלוטתא דר"מ ורבי אלעזר
היא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף
נט. וס) אי כסירה לכ"ג וה"ל למימר
ולר"מ דלמך כסירה לכ"ג מאי איכא
למימר דקאמר ולר"ע דלמך כו'
ואור"י דמ"ע פריך שפיר כדי
לאוקומי ר"ש בן מנסאי שהוא צתרא
כר"ע שהיה רבו אלף צהאל לא חתם
אי פליג ר"מ אר"ש בן מנסאי ור"מ
פי' דהכא לא מיירי בצעולה מאחר
אלף צ"ג שאנס צתולה גמורה ולא
חשיבה ראוייה לקיימה אע"ג דלמך
צהאל על יבמתו^(א) אנוסת עצמו
ומפוטת עצמו לא ישא ואם נשא נשוי
מ"מ כיון דלכתחלה לא ישא לא חשיבה
ראוייה לקיימה דלאיל לא ישא וכן מן
המורה על ע"ג דאם נשא נשוי ה"נ
אמר בוגרת ומוכת ע"ז לא ישא ואם
נשא נשוי אע"ג דהוה מן המורה

כדמוכח התם ועוד דקאמר התם^(ב) מתיב רבא ולו תהיה לאשה
באשה הראייה לו פרע אלמנה לכ"ג היכי דמי אילימא בצדכרה
מאי איראיא משום אלמנה תיפוק ליה דהויא לה צעולה שממע
דצוילת עצמו אקורה לו מן המורה ור"מ לא פליג כן:

הב"ב מורים בבא ע"ה הגדה שמשלם קנס. תימנה לר"י מנלן דר"ש בן מנסאי מורה זה דלמך כר' נחוניא בן הקנה ס"ל דחייבי כריתות
פטורים מן התשלומין ומיהו ר"ש התימני ע"כ לית ליה דר' נחוניא מדאיטערין למעוטי חייבי כריתות מולו תהיה לאשה אשה שיש
זה הויה דע"כ לא איטערין למעוטי אלף חייבי כריתות דחייבי לאוין ס"ל בסוק החולין (יבמות דף מט. וס) דלית צהו הויה אלף מר"ש
בן מנסאי קשה מנלן דלית ליה דר' נחוניא ועוד אפי' ר"ש התימני דלמך אית ליה דר' נחוניא ואיטערין למעוטי מולו תהיה לאשה
יבמה לשוק דאין קידושין תופסין זה לכ"ע כדלמך צהאלה רבה (סס דף כג: וס) וי"ל דרב חסדא ס"ל דאין שום מנא סובר כרבי
נחוניא ולה"ק ולאפוקי כו' ובקונט' פירש דאמתתא קדא דמפקא מדרי' נחוניא ומיהו מנ"ל דמפקא מינייה דלמך מודה ר' נחוניא דחייבי
כריתות יש להן קנס דרבייהו קרא חד לחייבי לאוין וחד לחייבי כריתות ולר"ע קדא דמפקא מתני' מדרי' נחוניא דכיון דאין קידושין
תופסין בחייבי לאוין איכא לאוקומי הכך תרי ריבויי חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין חייבי כריתות לר' נחוניא לא^(א) ונראה לרשב"א
לתרץ^(ב) דע"כ מפקא מתני' מר' נחוניא דלר' נחוניא אין חילוק בין חייבי כריתות לחייבי מיתות ב"ד או מאסון אסון או כדדריש רבא
כרת שלי כמיתה שלכם ואם יש קנס לר' נחוניא בחייבי כריתות יש ג"כ בחייבי מיתות ב"ד ומתני' קתני צא על בתו פטור: **הב"ב בידי**
שמים חוץ מצנינים פחים. והא דלמרי' (שם דף כג.) לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה אלמא יכול לשמור עצמו מן הפורענות וכן קרי
נטוי דאסור לעבור תחתיו התם מן הפשיעה יכול לשמור עצמו דהא ודאי שצידו להמית עצמו אלף כשמצינאין עליו מן השמים כלום
חולי זה יבנה אלמא צדידי שמים הוא וי"ל דהיינו שיחם הקצ"ה עולמו או יתן לו מלגזשים ולא יטערך ליהרר וא"ת והא פחים בידי שמים
הוא כדלמרי' צבדאשית רבה בפרשה ט"ו אל' אנטונינוס לרבי צלי עלי אל' רחמנא שויצב מצינא אל' דא ללואתא היא יתיר חד כסו
ויצינא אולא אל' תשתוב משרבא אל' הא כדו ללואתא דכתיב אין נסתר מחמתו וי"ל דקרא כתיב צעוצרי דרכים או במלחמה כדרך שהמלכים
עושים דצדק אין אדם יכול ליהרר מן החוס אלף אס רואה ליכא צבית של אצנים או יכנס במרתף ויש מפרשים דליניס
פחים חדא מילתא היא כלומר ציניס שהם פחים לאדם לשון פח ומוקש ואינו כן דצפ"ק דמסכת ע"ז (דף ג: וס) מייית לה [אהא] דכתיב
ומעשה אדם כדגוי הים מהן דגים שצים כיון שקדרה עליהן חמה מיד ממים [אף] צני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד ממים] והא
דלמך (בכרות דף לג:) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים אין ענינו לכאן דהתם קאי על הולד צמעי אמו (מה טז:) שגחרין אס היא
עני או עשיר גבור או חלש טפס או חכם אלף דליק ורשע לו^(א) והכא מיירי במאורעות הצלות על האדם: **ב"מ שחרב בית בור'.**
וא"ת אמאי לא נקט מ' שנה קודם שחרב בהמ"ק דמ' שנה קודם שחרב גלתה סנהדרין כו' שלא דנו דיני נפשות וי"ל דלפעמים לזכרון
שעה היו חוזרין סנהדרין ללשכת הגזית ולהכי לא פסיקא ליה למיתני מ' שנה קודם שחרב וא"ת אל"כ מאי פריך בפרק היו צורקין
(פאהרין דף מה.) גבי מעשה וצדק ר' יוחנן בן זכאי צעוקי' תאנים ופריך מי הוה צנסהדרין והא תניא כל שנתייז של רבן יוחנן בן זכאי
מאה ועשרים שנה מ' עסק בפרקמטיא ומ' למד ומ' לימד ומיתא מ' שנה קודם שחרב גלתה סנהדרין כו' והשתא מאי קשיא ליה כיון
דלפעמים היו חוזרין ודנין וי"ל דרבן יוחנן בן זכאי צדק צעוקי' תאנה תאנה דלצינה היה ומשום דיני נפשות דלצינה לא היו חוזרין
לעולם דעיקרם לא גלו אלף משום רצינה דחו דנפשי רוצחים כדלמרי' צפ"ק דמסכת ע"ז (דף ט: וס) וי"מ דלהכי נקט משחרב בהמ"ק משום
דקודם לכן אע"פ שגלו היו בגדי כהונה מכפרים על מויד דלא אחריו ציה כדלמרי' בפרק יש צערכין (ערכין דף טו. וס) ואין נראה דהא
ציני שמעון בן שטאי היה בגדי כהונה והיה דין ארבע מיתות כדלמרי' בפרק אחד דיני ממונות (פאהרין דף לו: וס) ואר"ש בן שטא אראה
בנחמא אלף שנה שך אחר אחר חזרה וכו' לא זו משום עד שנשכו נשם ופריך ור"מ א"כ מאי פריך בפרק היו צורקין
שצטלו סנהדרין כו' ועוד אמר (מסכת י:) מרשעים יאל רשע כו' ומה צמין צנסהמ"ק קיים איירי מדקאמר ונמצא את מת חיה גולה:
דין

חייבי עשה מזרי ואדומי. בתוך שלשה דורות דכתיב (דברים כג)
דור שלישי יבא להם דור שני לא ולא הבא מכלל עשה עשה: הניחא.
אי רבי ישבב האי כל שאין לו היתר ציהא דקאמר אליבא דר"ע לאו
כללל כיל אלף לאפוקי מדרכי סימאי למחיה אמת ואחייבי לאוין הוא
דפליג לאוסופי חייבי לאוין^(א) בכהונה
אלף שום חייבי עשה לא הוסף:
שפיר. מזינו למימר איכא צינייהו
דשמעון התימני ור"ש בן מנסאי
חייבי עשה: **אלף.** אי לאו אדרי
סימאי קאי וטעמא דנפשיה קאמר
נשם ר"ע שכל שאין לו היתר ציהא
צאשה זו הולד ממור מאי איכא
למימר: **צעולה לר"ג.** שאין צה לאו
דאלמנות וגירושין אלף עשה דצתולה
יקח (ויקרא כה) ולא צעולה. וא"ת יש
כלן לאו דונה לא אשכחן דלמך
פנוי הבא על הפנויה עשהא וזה אלף
ר' אלעזר^(ב) (ה) ולית הלכתא כוותיה
ואין וזה אלף הנצטלת לפסול לה.
וצעולה שלא דכררה איירי דאי
דכררה תו ליכא קנס: **ומאי שאל.**
האי עשה משאר עשה דמודה ציה
ר"ע: **דכזה ליה עשה שאינו שום**
ככל. שאינו נוהג אלף ככ"ג אלף
עשה דמזרי ואדומי נוהג בכל הקהל:
הא נמי יש צה הויה. המקדש אשה
ציני דמותה מקודשת: **ולאפוקי מדרי'**
נחוניא. מתני' דמחייב תשלומין לצא
על אחותו ואע"פ שמתחייב כרת
צציהו מפקא מדרי' נחוניא: **אם יוס**
הכפורים כשצב. לפטור המדליק את
הגדיש ביום הכפורים כאילו הדליקו
צצבת: **מה שצב.** שהוא מיתת ב"ד:
פטור מן התשלומין. דמתן צמתי^(א)
גבי צא על בתו וילף לה מולא יהיה
אסון ענוש יענש: **אף יוס הכפורים.**
שהוא צצרת חיוצ נפש הוא יוס
ופטור מן התשלומין: **אסון צדי**
אדם. ולא יהיה אסון דמשמע
צמיתת ב"ד למימר דהיכא דליכא
מיתת ב"ד משלם דמי ולדות: **אסון**

צדי שמים. וקראהו אסון: **ציניס פחים.** קור וחוס: **צדי שמים.**
אם צאים פורעניות על האדם גזירת המלך הוא: **חוץ ציניס פחים.**
שפעמים שצאין צפשיעה: **צדי אדם ינישו.** שלא מגזירת מלך:
דין
הב"ב מורים בבא ע"ה הגדה שמשלם קנס. תימנה לר"י מנלן דר"ש בן מנסאי מורה זה דלמך כר' נחוניא בן הקנה ס"ל דחייבי כריתות
פטורים מן התשלומין ומיהו ר"ש התימני ע"כ לית ליה דר' נחוניא מדאיטערין למעוטי חייבי כריתות מולו תהיה לאשה אשה שיש
זה הויה דע"כ לא איטערין למעוטי אלף חייבי כריתות דחייבי לאוין ס"ל בסוק החולין (יבמות דף מט. וס) דלית צהו הויה אלף מר"ש
בן מנסאי קשה מנלן דלית ליה דר' נחוניא ועוד אפי' ר"ש התימני דלמך אית ליה דר' נחוניא ואיטערין למעוטי מולו תהיה לאשה
יבמה לשוק דאין קידושין תופסין זה לכ"ע כדלמך צהאלה רבה (סס דף כג: וס) וי"ל דרב חסדא ס"ל דאין שום מנא סובר כרבי
נחוניא ולה"ק ולאפוקי כו' ובקונט' פירש דאמתתא קדא דמפקא מדרי' נחוניא ומיהו מנ"ל דמפקא מינייה דלמך מודה ר' נחוניא דחייבי
כריתות יש להן קנס דרבייהו קרא חד לחייבי לאוין וחד לחייבי כריתות ולר"ע קדא דמפקא מתני' מדרי' נחוניא דכיון דאין קידושין
תופסין בחייבי לאוין איכא לאוקומי הכך תרי ריבויי חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין חייבי כריתות לר' נחוניא לא^(א) ונראה לרשב"א
לתרץ^(ב) דע"כ מפקא מתני' מר' נחוניא דלר' נחוניא אין חילוק בין חייבי כריתות לחייבי מיתות ב"ד או מאסון אסון או כדדריש רבא
כרת שלי כמיתה שלכם ואם יש קנס לר' נחוניא בחייבי כריתות יש ג"כ בחייבי מיתות ב"ד ומתני' קתני צא על בתו פטור: **הב"ב בידי**
שמים חוץ מצנינים פחים. והא דלמרי' (שם דף כג.) לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה אלמא יכול לשמור עצמו מן הפורענות וכן קרי
נטוי דאסור לעבור תחתיו התם מן הפשיעה יכול לשמור עצמו דהא ודאי שצידו להמית עצמו אלף כשמצינאין עליו מן השמים כלום
חולי זה יבנה אלמא צדידי שמים הוא וי"ל דהיינו שיחם הקצ"ה עולמו או יתן לו מלגזשים ולא יטערך ליהרר וא"ת והא פחים בידי שמים
הוא כדלמרי' צבדאשית רבה בפרשה ט"ו אל' אנטונינוס לרבי צלי עלי אל' רחמנא שויצב מצינא אל' דא ללואתא היא יתיר חד כסו
ויצינא אולא אל' תשתוב משרבא אל' הא כדו ללואתא דכתיב אין נסתר מחמתו וי"ל דקרא כתיב צעוצרי דרכים או במלחמה כדרך שהמלכים
עושים דצדק אין אדם יכול ליהרר מן החוס אלף אס רואה ליכא צבית של אצנים או יכנס במרתף ויש מפרשים דליניס
פחים חדא מילתא היא כלומר ציניס שהם פחים לאדם לשון פח ומוקש ואינו כן דצפ"ק דמסכת ע"ז (דף ג: וס) מייית לה [אהא] דכתיב
ומעשה אדם כדגוי הים מהן דגים שצים כיון שקדרה עליהן חמה מיד ממים [אף] צני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד ממים] והא
דלמך (בכרות דף לג:) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים אין ענינו לכאן דהתם קאי על הולד צמעי אמו (מה טז:) שגחרין אס היא
עני או עשיר גבור או חלש טפס או חכם אלף דליק ורשע לו^(א) והכא מיירי במאורעות הצלות על האדם: **ב"מ שחרב בית בור'.**
וא"ת אמאי לא נקט מ' שנה קודם שחרב בהמ"ק דמ' שנה קודם שחרב גלתה סנהדרין כו' שלא דנו דיני נפשות וי"ל דלפעמים לזכרון
שעה היו חוזרין סנהדרין ללשכת הגזית ולהכי לא פסיקא ליה למיתני מ' שנה קודם שחרב וא"ת אל"כ מאי פריך בפרק היו צורקין
(פאהרין דף מה.) גבי מעשה וצדק ר' יוחנן בן זכאי צעוקי' תאנים ופריך מי הוה צנסהדרין והא תניא כל שנתייז של רבן יוחנן בן זכאי
מאה ועשרים שנה מ' עסק בפרקמטיא ומ' למד ומ' לימד ומיתא מ' שנה קודם שחרב גלתה סנהדרין כו' והשתא מאי קשיא ליה כיון
דלפעמים היו חוזרין ודנין וי"ל דרבן יוחנן בן זכאי צדק צעוקי' תאנה תאנה דלצינה היה ומשום דיני נפשות דלצינה לא היו חוזרין
לעולם דעיקרם לא גלו אלף משום רצינה דחו דנפשי רוצחים כדלמרי' צפ"ק דמסכת ע"ז (דף ט: וס) וי"מ דלהכי נקט משחרב בהמ"ק משום
דקודם לכן אע"פ שגלו היו בגדי כהונה מכפרים על מויד דלא אחריו ציה כדלמרי' בפרק יש צערכין (ערכין דף טו. וס) ואין נראה דהא
ציני שמעון בן שטאי היה בגדי כהונה והיה דין ארבע מיתות כדלמרי' בפרק אחד דיני ממונות (פאהרין דף לו: וס) ואר"ש בן שטא אראה
בנחמא אלף שנה שך אחר אחר חזרה וכו' לא זו משום עד שנשכו נשם ופריך ור"מ א"כ מאי פריך בפרק היו צורקין
שצטלו סנהדרין כו' ועוד אמר (מסכת י:) מרשעים יאל רשע כו' ומה צמין צנסהמ"ק קיים איירי מדקאמר ונמצא את מת חיה גולה:
דין

[א] [תוספתא צ"ק פ"ו]
שעונות לג. מנהל: ו:
פסחים טו. לג. [תוספתא
פ"ג תוספתא דמנהל
פ"א]. א. צ"מ קו: צ"ב
קמד: ע"ש ע"ז ג: ע"ש,
א. סוטה ט: סנהדרין לו:
ע"ש, ד. צ"ל דכרונה,
א. [יבמות טו:]. א. [למך]
לו:]. א. דף כג: א. [יבמות
דף טו:]. א. [דף טו. וס]
ד"ה אילמא]. א. ומהר"מ
אומר כי מלך בתוספתא
פרק אלו געוהר ר' נחוניא
אומר הבא על אחותו ועל
אחות אביו כי אין להם קנס
וכן היה עושה רבי נחוניא
בן הקנה יו"כ כשצב.
א. ולי' לתרץ דע"כ מפקא
מתני' מר' נחוניא דלר'
נחוניא איטערין לאוקומי חד
לחייבי לאוין ועשה וחד ללוא
דכמה לשוק אלף חייבי
כריתות קיס ליה דכררה
מיתה וי"מ למך צצירין
אי כרבי נחוניא קרא אחותו
משמע ודחייבי כריתות לא
תוקומא כוותיה. מ"י.
א. [נויע' חוק' מנהל: וס]
ד"ה הכל תוס' ע"ש טו:
ד"ה הכל, א. וזה דלמך
(פ"ד דצמות) על כדכרן
אחיה מי הינו שאין ק' אדם
שמתה להרוג עצמו ועוד
נראה לר"י דע"כ אהיה מי
לעמד קאמר וגרסי' ע"כ
אחיה מת וי"כ אהיה מי והוי
כמו המהים להחיות והמים
לדון. מ"י. א. ונחיו
אפשר לומר לפי שפעמים
היו מפרשים לא פסיקא
ליה. מ"י. א. [נויע' חוק'
סוטה ט: וצמית פס: ד'
מכפרים].

תורה אור השלם

1. ובי יצא אנשים ונגפו
אשה קרה וצאן ירדתי
ולא ידעה אסון ענוש
יצאש באשר ישיית עלי
בעל האשה ונתן
בפליים: שמות כא כב
2. ויאמר לא ירד בני
עמכם כי אחיו מת והוא
לבדו נשאך וקראוהו
אסון בדרך אשר תלכו
בה ודודתכם את שבתיו
בגונן שאוליה:
בראשית מב לח
3. צניס פחים בדרך
עקש שומר נפשו וירחק
משלי כב ה

גליון הש"ס

נבא איבא בינייהו בעוזה
לב"ג. עי' פסחים מה ע"כ
מוד"ה אלף:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה צעולה וכו'
אלף ר' אלעזר וליה. י"ב
וביבמות י"ט ע"כ מסכת
דלף אליבא דר"מ דמיתת
לה במתנת ע"ש: